

Cum a fost haituita de Securitate prima femeie parasutist din Romania. A murit in imprejurari inca neelucidate

Costel Crangan,

Documentele din arhive sunt atat de contradictorii incat, practic, nu este deloc sigur cand a murit celebra Smaranda Braescu, fiind avansate tot felul de ipoteze. Varianta Securitatii (conform actelor de filaj) este ca in 1965 inca mai traia pe undeva prin Franta. Conform altor surse, ea ar fi murit insa in februarie 1948 si a fost inmormantata intr-un cimitir din Cluj.

Smaranda Braescu, prima parasutista cu brevet din Romania, a fost, in perioada interbelica, una dintre cele cunoscute femei din lume. A batut recorduri mondiale, s-a luat la tranta cu moartea si a facut celebra peste tot nu doar curajul femeilor romance ci si lucruri mult mai subtile, cu ar fi folclorul si portul popular.

Adulata de milioane de oameni, Mandita (asa cum ii spuneau apropiatii) a disparut

brusc din atenta tuturor la sfarsitul celui de-Al Doilea Razboi Mondial. Practic, ea a fost stearsa din istoria Romaniei in imprejurari bizare si neclare, astfel incat, la peste sapte decenii distanta, inca nu se stie cum a murit si unde este ingropata eroina aviatiei romanesti.

Biografia oficiala

Potrivit biografiei acceptate de Academia Romana, Smaranda Braescu s-a nascut pe 21 mai 1897 in satul Hantesti, comuna Buciumeni, din judetul Galati. Intre anii 1924-1928 a absolvit cursurile Academiei de Belle Arte din Bucuresti, sectia de Arta Decorativa si Ceramica. La 5 iulie 1928 a executat primul salt cu parasuta, de la inaltimea de 600 de metri, fiind prima femeie din Romania cu brevet de parasutist.

La 2 octombrie 1931 castiga titlul european la parasutism, in urma unui salt de la inaltimea de 6.000 de metri, depasind si recordul american de 5.384 metri. In urma acestui succes a fost decorata cu Ordinul Virtutea Aeronautica - clasa Crucea de Aur.

Proprietara a doua avioane, un biplan de tip Pevuez si un bimotor de tip Milles Hawk, cu cel de-al doilea, in 1932 a stabilit primul record de traversare a Marii Mediterane, in 6 ore si 10 minute, strabatand distanta de 1.100 km, intre Roma si Tripoli.

In acelasi an 1932, la 19 mai, devine campioana mondiala la parasutism, in urma unui salt realizat cu o parasuta de constructie romaneasca, de la inaltimea de 7.400 de metri, cu durata de 25 de minute, acest record fiind depasit cu doar cativa metri, abia peste 20 de ani. Recordul sau a fost omologat de aeroclubul din Washington. Recordul precedent, detinut de un american, fusese de 7.233 de metri.

A fost una din putinii instructori de parasutisti militari. A activat ca instructoare la Batalionul 1 de parasutisti de la Baneasa. In timpul celui de-Al Doilea Razboi Mondial a fost activa ca pilot in celebra „Escadrila Alba” de avioane sanitare, pe frontul de Rasarit. La inchierea conflagratiei avea 48 de ani.

Viata ei avea sa ia o turnura diferita in anul 1946, cand a fost semnatară, alaturi de alte 11 personalitati (intre care: generalul Aldea, prof. univ. dr. Grigore T. Popa), a unui memoriu prin care se condamna falsificarea alegerilor din noiembrie 1946, document inaintat Comisiei Aliate de Control, de fapt delegatului american, care l-a predat celui sovietic.

A fost condamnata de comunisti la inchisoare in contumacie, nefiind gasita in procesul „Sumanele Negre” ca facand parte din Miscarea Nationala de Rezistenta , impreuna cu comandantul Companiei de Misiuni Speciale din cadrul Batalionului Parasutisti

capitanul Mihai Tantu si Victor-Ionel Sassu (ofiter parasutist).

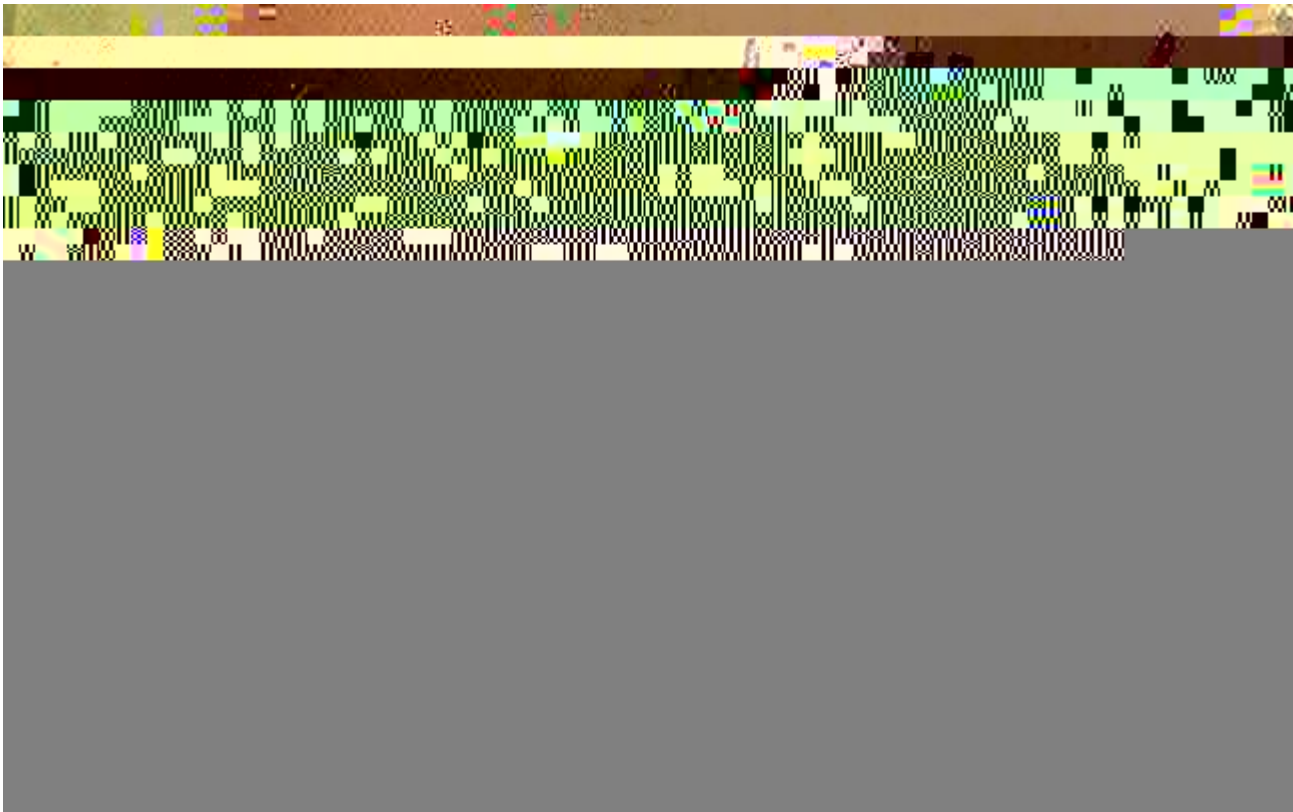
Ascunsa de oameni de suflet - prof. univ. Ion I. Gheorghiu din Iasi si preotul Matei Dumitru - nu a mai fost gasita niciodata. A fost cautata si de oficialitatile sovietice, care i-au promis stergerea tuturor acuzațiilor pentru a face instructia soldatilor sovietici. Aici se opreste biografia oficiala a Smarandei Braescu. Pe filele albe au aparut insa numeroase variante, niciuna totusi pe deplin demonstrata.

Versiunea romantata de 1980

O vreme, in perioada 1946-1960, autoritatile din Romania au interzis sa se vorbeasca despre Smaranda Braescu, considerata „dusman al poporului”. Incet-incet, insa, au aparut variante romantate ale sfarsitului vietii acesteia, una dintre acestea (scrisa de Vasile Firoiu, in 1980, in volumul „Amazoanele cerului”) prezentand imaginea unei eroine care se sfarseste in tihna, povestind nepotilor aventurile vietii ei.

„Ultima perioada a vietii, Smaranda Braescu o va petrece in familie, in cartierul bucurestean Bucurestii Noi, alaturi de sora ei si de nepoate, a caror imaginatie o va incanta cu povestiri despre minunatele ei performante, despre felul cum a reprezentat cu cinste tricolorul roman in Europa si America...”, scrie autorul mentionat, probabil cu cele mai bune intentii, dar in mod cu totul fals.

De fapt, Smaranda Braescu a fost haituta de autoritatile comuniste si vanata de Securitate, ultima parte a vietii ei fiind traita in conditii cumplite. Va prezentam alaturat fotocopia actului prin care Securitatea anunta, in noiembrie 1947, ca inca o mai cauta pe eroina.

Documentul Securitatii care confirma cautarile in privinta Smarandei FOTO Arhiva CNSAS

Versiunea Securitatii

Potrivit dosarelor operative din arhiva fostei Securitati (sursa: Sorin Turturica, in volumul „Aviatoarele Romaniei. Din inaltul cerului in beciurile Securitatii” - Editura Militara, Bucuresti, 2013), de fapt Smaranda Braescu traia inca si in anul 1965 (ar fi avut 68 de ani) undeva prin Franta.

Smaranda era cautata pentru implicarea ei intr-o actiune anticomunista. Cativa tineri ofiteri parasutisti cu experienta frontului au dorit sa se puna la dispozitia Partidului National Taranesc in vederea unei actiuni de amploare pentru rasturnarea regimului comunist", scrie autorul volumului amintit.

Potrivit acelorasi documente ale Sigurantei, in iulie 1946, Smaranda era protejata de Ella Negruzzi, prima avocata pledant din istoria Romaniei, iar sora Ellei, Ana Racovita, o ascundea pe aviatoare la via ei de langa Iasi. Smaranda a trecut, se pare, prin mai multe ascunzisuri din Moldova - vii, manastiri, gospodarii de preoti, mereu cu agentii pe urmele ei. Potrivit Sigurantei, la 22 noiembrie 1947 s-ar fi aflat la Bucuresti, asteptand sa plece din tara, iar la 21 februarie 1948, Siguranta credea ca ar fi plecat deja in America.

O nota din octombrie 1948, identificata de Sorin Turturica in aceleasi arhive ale CNSAS - o nota a Securitatii de-acum - contrazice informatia. „Se ascunde la o manastire de maici catolice din Timisoara. Informatia parvine de la calugarul Buzan Iosif, originar din comuna Rotunda, judetul Roman, care a fost prin regiunea Beius-Transilvania", scrie in document, potrivit lui Sorin Turturica.

Acelasi autor prezinta un ultim document privind-o pe Smaranda: o nota-extras dintr-un Dosar nr. 4650 (care se pare ca intre timp ar fi disparut din arhive), care arata ca: „Din materialele aflate la dosar rezulta ca Braescu Smaranda - fost pilot - a participat pe frontul antisovietic. Din unele materiale rezulta ca a participat cu avionul care era proprietatea sa. Aceasta a fost condamnata la 2 ani pentru participarea la actiunile duse in organizatia <<Sumanele negre>>. In prezent se afla in pozitia de fugara in Franta (8.04.1965). Nu rezulta daca a executat condamnarea".

„Din acest document reiese ca, in anii 1960, Smaranda Braescu, care se apropia de varsta de 70 de ani, se afla in Franta. Acolo era urmarita si rezultatul filajului era consemnat intr-un dosar care a avut cel putin 41 de file. Insa efortul autorului acestei carti de a descoperi Dosarul 4650 a ramas, deocamdata, sortit esecului", concluzioneaza Turturica.

Versiunea generalului Neculai Staicu

Unul dintre cei mai ferventi cercetatori ai imprejurarilor mortii Smarandei Braescu s-a dovedit, pana la urma generalul Neculai Staicu-Buciumeni, un prolific scriitor (a scris peste o suta de carti) dupa pensionare si pana la varsta de 100 de ani. Fostul militar era nascut in Buciumeni, comuna de care tinea satul natal al Manditei, iar acest lucru l-a ambitionat sa caute adevarul „pana-n panzele albe" (cum ii placea sa spuna).

Generalul Neculai Staicu Buciumeni FOTO Arhiva Adevarul

Dupa aproape un deceniu de cercetari intense in arhive, dar si in teren, generalul Staicu-Buciumeni avea sa concluzioneze ca Smaranda Braescu ar fi murit, la varsta de nici 51 de ani, pe 2 februarie 1948 (cu circa trei saptamani inainte ca agentii Securitatii sa scrie, negru pe alb, ca a fost vazuta urcand intr-un avion ce parasea Romania cu destinatia SUA), intr-o manastire catolica din Cluj.

Potrivit relatarilor generalului, eroina ar fi fost ingropata in cimitirul central din Cluj-Napoca, pe cruce fiind trecuta insa identitatea falsa sub care se ascundea: Maria Popescu. Cauza mortii, conform declaratiilor unor calugarite care stiau povestea de la niste presupusi martori oculari, ar fi fost un cancer de san.

Din pacate, insa, cercetarile lui Neculai Staicu-Buciumeni nu au fost confirmate (cel putin deocamdata) oficial. Desi exista dovezi ca Maria Popescu (sau Maria Matei, dupa alte surse) a murit si a fost ingropata la Cluj, nu exista vreo dovada certa (in afara relatarilor indirecte) ca Maria Popescu eset aceeaasi persoana cu Smaranda Braescu.

Din pacate, o eventuala expertiza antropologica este si ea imposibila. Mormantul in care se presupune ca s-ar fi aflat osemintele eroinei vazduhului a fost concesionat unei alte familii, in 1970 (taxa de concesiune nemaifiind platita de nimeni), iar ramasitele s-au pierdut.

Din casa Smarandei mai sunt „vreo doi pereti”

Asociatia Romana pentru Propaganda si Istoria Aeronauticii, filiala Cluj a organizat, in noiembrie 2018, in Cimitirul Central, ceremonia dezvelirii monumentului inchinat aviatoarei Smarandei Braescu, in cadrul careia a fost oficiata o slujba religioasa de mitropolitul Clujului, IPS Andrei Andreicut.

IPS

Andrei Andreicut la monumentul inchinat Smarandei Braescu FOTO Asociatia Romana pentru Propaganda si Istoria Aeronauticii

Pe cenotaful, amplasat la cativa metri de mormant (familia care detine concesiunea locului de veci a refuzat sa coopereze), este scris in piatra spre aducere aminte: „Celebra aviatoare Smaranda Braescu. A stabilit recordul mondial absolut la salt cu parasuta de la inaltime pe 19 mai 1932 la Sacramento - USA". Nota: „cenotaful" este un monument funerar construit in memoria unei persoane decedate ale carei oseminte au disparut sau se gasesc in alta parte.

Un alt omagiu inchinat Smarandei Braescu este la Buciumeni, comuna ei natala, unde, tot prin grija generalului Staicu-Buciumeni, a fost ridicat un bust al acesteia.

Din pacate, casa in care aviatoarea a copilarit a iesit din circuitul public. Dupa ce in perioada comunista a fost folosita ca sediul al militiei si ca gradinita, in 1992 a fost retrocedata mostenirilor care au vandut-o unui pensionardin Tecuci. Acesta a renovat si

a extins imobilul si, dupa cum declara in urma cu cativa ani unei publicatii locale, „din vechea casa mai sunt vreo doi pereti”.

Va mai recomandam si:

Controversata poveste a originilor romanesti ale marelui compozitor rus Rahmaninov.

Familia lui pretinde ca s-ar trage din Stefan cel Mare

Cel mai bizar obicei macabru de familie din istorie: „Pe retelele de socializare invie exhibitionismul”

Povestea satului-moneda, care a fost vandut de speculatorii imobiliari de 15 ori, cu tot cu pamanturi si cu locuitori
